

Bruxelles, 24. studenoga 2023.
(OR. en)

15658/23

LIMITE

JAI 1517
COPEN 400
RELEX 1346
IPCR 62
COJUR 57

NAPOMENA

Od:	Predsjedništvo
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Br. preth. dok.:	13632/23
Predmet:	Pravosudni odgovori i borba protiv nekažnjavanja zločina počinjenih u vezi s ruskom agresijom na Ukrajinu – trenutno stanje

Za delegacije se u prilogu nalazi napomena predsjedništva o navedenom predmetu.

Pravosudni odgovori i borba protiv nekažnjavanja zločina počinjenih u vezi s ruskom agresijom na Ukrajinu – trenutno stanje

Od početka agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine Vijeće redovito prima informacije o trenutnom stanju u pogledu pravosudnih odgovora i borbe protiv nekažnjavanja. Prethodni dokument s trenutnim stanjem bio je pripremljen za sastanak Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove 20. listopada (dok. 13632/23). U njemu su posebno istaknuti početak djelovanja Međunarodnog centra za kazneni progon zločina agresije protiv Ukrajine (ICPA) i uspostava baze podataka s dokazima o najtežim međunarodnim zločinima (CICED) u okviru Eurojusta, kao i ministarska konferencija 11. rujna u Rigi, sastanak Konferencije sudionika Registra štete 12. rujna (također u Rigi) te razvoj zakonodavnih instrumenata.

Europsko vijeće podsjetilo je na svojem sastanku održanom 26. i 27. listopada da Rusija i njezino vodstvo moraju u potpunosti odgovarati za vođenje agresivnog rata protiv Ukrajine i druga najteža kaznena djela prema međunarodnom pravu. Europsko vijeće pozvalo je na nastavak rada, među ostalim u okviru temeljne skupine, na uspostavi suda za kazneni progon zločina agresije protiv Ukrajine koji bi imao najširu međunarodnu potporu i legitimitet i na uspostavi budućeg mehanizma za naknadu štete. Nadalje, Europsko vijeće izrazilo je potporu radu Međunarodnog kaznenog suda i osudilo ruske pokušaje potkopavanja njegova međunarodnog mandata i funkcioniranja.

S obzirom na sastanak Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove koji će se održati 4. prosinca predsjedništvo bi željelo skrenuti pozornost delegacija na aspekte navedene u nastavku.

Potporna aktivnostima koje provode zajednički istražni tim za istragu navodnih najtežih međunarodnih zločina počinjenih u Ukrajini i ICPA, koji su oboje osnovani u okviru Eurojusta i kojima on pomaže, i dalje raste.

Europol se 5. listopada pridružio zajedničkom istražnom timu kao sudionik s ciljem pružanja analitičke i forenzičke potpore članovima tima, posebno u području prikupljanja obavještajnih informacija iz otvorenih izvora (OSINT). To udruživanje predstavlja konkretan napredak u osiguravanju koordinirane potpore Eurojusta i Europolu nacionalnim tijelima koja istražuju najteže međunarodne zločine u Ukrajini. U skladu s Uredbom 2022/838 te dvije agencije surađuju u cilju utvrđivanja daljnjih praktičnih i dinamičnih mehanizama suradnje.

Od početka djelovanja ICPA-e Eurojust surađuje s njezinim članovima na utvrđivanju strategije kaznenog progona, analizirajući postojeće dokaze i moguće nedostatke. Članovi ICPA-e sastaju se u Eurojustu svaki tjedan kako bi raspravljali o tim pitanjima i odredili dodatne potrebe za potporom, uključujući moguće buduće doprinose stručnjaka.

Nakon što je 3. ožujka 2023. potpisan memorandum o razumijevanju sa sedam nacionalnih tijela iz zajedničkog istražnog tima (Estonija, Latvija, Litva, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Ukrajina), SAD je službeno najavio da će ICPA-i osigurati iznos od milijun USD. Taj financijski doprinos bit će usmjeren putem proračunskog instrumenta Unije kojim je osigurano početno financiranje (instrumenti vanjske politike). To je dodatni korak prema internacionalizaciji ICPA-e. Eurojust istodobno radi na postupnom uvođenju CICED-a za koji je dosad 13 zemalja dalo doprinos, među kojima su i Ukrajina i SAD. Španjolsko predsjedništvo nastavlja poticati sve države članice da daju svoj doprinos CICED-u.

Aktivnosti izgradnje kapaciteta i povećanja stručnog znanja dodatno su se intenzivirale. Mreža protiv genocida objavila je 19. listopada dokument naslovljen „The crime of aggression in the national laws of EU Member States, Genocide Network Observer States and Ukraine” (Zločin agresije u nacionalnom pravu država članica EU-a, država promatrača unutar Mreže protiv genocida i Ukrajine). U njemu se daje pregled nacionalnih definicija zločina agresije u državama članicama EU-a, državama promatračima unutar Mreže protiv genocida i Ukrajini te pregled povezanih odredaba o nadležnosti. Time se pruža korisna pozadina radu ICPA-e i dopunjuju njezini operativni napori.

Eurojust i Ukrajina supredsjedaju radnom skupinom za nacionalne istrage u okviru Skupine za dijalog, čiji je cilj promicati razumijevanje ključnih izazova u nacionalnom istražnom radu i zajednički pronaći rješenja na razini politike. Radna skupina je na drugom sastanku održanom 26. listopada raspravljala o izazovima za istrage povezanim s dokazima koje dostavljaju nacionalna nadležna tijela koja sudjeluju u radu te skupine. U tom su kontekstu istaknuti postupovni izazovi, posebno u pogledu prihvatljivosti dokaza.

Kad je riječ o podacima o međunarodnim zločinima koje prikupljaju i čuvaju organizacije civilnog društva, i dalje se čini da ih je teško smatrati prihvatljivima pred nacionalnim sudovima iz različitih razloga, uključujući i činjenicu da se zahtjevi u pogledu prihvatljivosti dokaza razlikuju među državama članicama.

Predstavnici pravosudnih tijela i 20 organizacija civilnog društva iz Ukrajine i partnerskih zemalja raspravljali su o toj temi na 4. *ad hoc* sastanku o ratu u Ukrajini koji je 9. studenoga organizirala Europska mreža za istragu i kazneni progon genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina („Mreža protiv genocida”). Rasprave na sastanku bile su usmjerene na ulogu organizacija civilnog društva u prikupljanju i analiziranju podataka, među ostalim podataka o zločinu agresije i zločinima koje su počinili privatni vojni akteri, te na suradnju tih organizacija s nacionalnim pravosudnim tijelima.

Kad je riječ o naporima za osnivanje suda za kazneni progon zločina agresije, tim se pitanjem bavi Radna skupina Vijeća za međunarodno javno pravo (COJUR), koja je o tome raspravljala 6. listopada. Ulogu foruma za rasprave na međunarodnoj razini ima temeljna skupina, tj. skupina država istomišljenica. Na posljednjem sastanku temeljne skupine 16. studenoga u Berlinu sudjelovalo je 40 država. Sljedeći sastanak temeljne skupine održat će se u siječnju 2024.

Registar štete za Ukrajinu služiti će kao evidencija zahtjeva i dokaza o štetama, gubicima ili povredama uzrokovanim međunarodno protupravnim radnjama Ruske Federacije u Ukrajini ili protiv Ukrajine. Treći sastanak Konferencije sudionika održan je 16. studenoga u Strasbourgu. Na njemu je izabrano sedam članova Odbora Registra, donesen godišnji proračun za 2024. i privremeni proračun za 2025. te je usuglašena strategija informiranja kako bi se članstvo u Registru proširilo na treće zemlje. Odbor je jedno od glavnih tijela Registra i ključan je za početak glavnog rada Registra, tj. za predlaganje pravila i postupaka kojima se uređuje njegov rad te donošenje konačnih odluka o prihvatljivim zahtjevima koji se mogu evidentirati u Registru. Na početku će se u okviru Registra staviti naglasak i na razvoj digitalne platforme. Cilj je da se s glavnim aktivnostima, odnosno zaprimanjem zahtjeva, započne u prvom tromjesečju 2024.

Predsjedništvo je kao važan prioritet istaknulo postizanje napretka u vezi s dvama predloženim zakonodavnim instrumentima u pravosudnom sektoru koji su povezani s učinkovitošću mjera ograničavanja EU-a.

Prvi je instrument Prijedlog direktive o kršenju mjera ograničavanja kojim se utvrđuju minimalna pravila za definiranje kaznenih djela te vrsta i razina sankcija. Drugi trijalog o tom prijedlogu održan je 26. rujna. Cilj je obaju suzakonodavaca postići dogovor tijekom španjolskog predsjedanja. Održavanje trećeg i vjerojatno posljednjeg trijaloga planirano je 30. studenoga.

Drugi je instrument Prijedlog direktive o povratu i oduzimanju imovine kojim će se proširiti mogućnosti oduzimanja, među ostalim „bogatstva neobjašnjeg podrijetla”, i ojačati djelovanje nacionalnih ureda za oduzimanje imovinske koristi. On će se, među ostalim, primjenjivati i na kaznena djela obuhvaćena direktivom o kršenju mjera ograničavanja. Cilj je obaju suzakonodavaca postići dogovor tijekom španjolskog predsjedanja. Rad na tehničkoj razini nastavljen je nakon drugog trijaloga održanog 3. listopada. Održavanje trećeg i vjerojatno posljednjeg trijaloga planirano je 12. prosinca.